



Aanbevelingen voor het actualiseren van de  
NBS naar aanleiding van de  
besluiten van de tussentijdse stand van zaken en  
de nieuwe verbintenissen

## Context

Eind 2010 keurde de 10<sup>de</sup> Conferentie van de Partijen bij het Verdrag inzake biologische diversiteit de 20 biodiversiteitsdoelstellingen van Aichi tot 2020<sup>1</sup> goed. Zij vraagt aan de Partijen om in het kader van de biodiversiteitsdoelstellingen van Aichi tegen COP-11 (oktober 2012) nationale doelstellingen uit te werken en tegen COP-12 (oktober 2014) de nationale actieplannen en strategieën voor biodiversiteit te herzien en te actualiseren (en de nationale doelstellingen erin op te nemen).

In maart 2010 erkenden de EU-leiders dat het biodiversiteitsstreefdoel voor 2010 binnen de landen van de Unie niet zou worden gehaald, ondanks enkele belangrijke successen, zoals de oprichting van Natura 2000. In juni en december 2011 keurde de Raad van de Europese Unie de herziene versie van haar EU-strategie voor biodiversiteit goed. Daarin zijn een visie met horizon 2050, een prioritaire doelstelling en zes strategische doelstellingen te realiseren tegen 2020, alsook een reeks specifieke acties en maatregelen<sup>2</sup> opgenomen.

Op Belgisch niveau werd de eerste nationale Belgische biodiversiteitsstrategie 2006-2016<sup>3</sup> (NBS) door de bevoegde ministers goedgekeurd tijdens de Interministeriële Conferentie Leefmilieu van 26 oktober 2006. De NBS is het enige nationale document over biodiversiteit dat zowel op federaal als op regionaal niveau van toepassing is om onze Europese en internationale verbintenissen na te komen. De strategie biedt een kader voor het te volgen beleid en voor de verder te ontwikkelen acties om dat beleid te operationaliseren.

De tussentijdse stand van zaken van de 15 doelstellingen van de NBS op datum van 31/12/2011 en de evaluatie van de uitvoering van het EU-actieplan van 2006 door België hebben de aandacht gevestigd op het beleid en de maatregelen die genomen zijn in een poging om de erosie van de biodiversiteit en de aantasting van de ecosystemen tegen te gaan. De gewesten en het federale niveau hebben in verschillende sectoren een aantal positieve initiatieven gelanceerd die goede resultaten behaald hebben, zoals inzake het netwerk Natura 2000 en de invasieve uitheemse soorten. Niettemin werd de doelstelling om het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 een halt toe te roepen, niet bereikt, en de biodiversiteit blijft in België zwaar onder druk staan, met name door veranderingen in landgebruik, vervuiling, invasieve uitheemse soorten, niet-duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en klimaatverandering.

De onderstaande aanbevelingen zullen een leidraad zijn voor het actualiseren van de NBS. Het is de bedoeling om de uitvoering ervan te verbeteren en te beschikken over een strategie die afgestemd is op de nieuwe biodiversiteitsdoelstellingen die binnen de EU en op multilateraal niveau vastgelegd zijn, en tegelijk ook de relevantie te bestuderen van bijkomende specifieke doelstellingen voor België tegen 2020. De verbintenissen die aangegaan zijn in alle verdragen die bijdragen tot de bescherming van de biodiversiteit, worden ook bekeken.

Men is er zich bewust van dat als men wil dat alle actoren die betrokken zijn bij de uitvoering van de NBS, zich die strategie eigen maken, dit moet gebeuren via een grotere betrokkenheid van de samenleving en de private actoren, en daarom moeten zij zo vroeg mogelijk betrokken worden bij het proces voor het actualiseren van de NBS. Er zal dus een

---

<sup>1</sup> Doelstellingen van Aichi goedgekeurd door het VBD (2010): <http://www.cbd.int/sp/targets/>

<sup>2</sup> Conclusies van de Milieuraad van 21 juni 2011 tot goedkeuring van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020: [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/en/envir/122950.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/envir/122950.pdf) en Conclusies van de Milieuraad van 19 december 2011 over de uitvoering van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020: <http://consilium.europa.eu/media/1379139/st18862.en11.pdf>

<sup>3</sup> NBS 2006-2016: <http://www.biodiv.be/implementation/docs/stratactplan>

openbare raadpleging georganiseerd worden vóór de goedkeuring van de door de Interministeriële Conferentie Leefmilieu voorgestelde doelstellingen en maatregelen. In de marge van de raadpleging is een dialoog voorzien met de stakeholders. Die besprekingen en raadplegingen met de belanghebbende partijen zullen gericht zijn op de geformuleerde voorstellen (gewijzigde of nieuwe elementen).

Het volledige proces voor het updaten van de NBS wordt gecoördineerd door het VBD-Nationaal knooppunt, onder leiding van de Stuurgroepen 'Biodiversiteitsverdrag' en 'Natuur', volgens het mandaat verleend door de Interministeriële Conferentie Leefmilieu op 30 maart 2012. Bij het actualiseren van de NBS wordt rekening gehouden met:

1. de tussentijdse stand van zaken;
2. de onderstaande aanbevelingen;
3. de resultaten van de openbare raadpleging en de gesprekken met de stakeholders over het voorontwerp.

# Aanbevelingen voor de herziening van de NBS

De onderstaande aanbevelingen zijn het resultaat van analyses met experts:

- a. ze vloeien voort uit de besluiten van de tussentijdse stand van zaken van de NBS en hebben tot doel de uitvoering van de NBS daar waar nodig te verbeteren en te versterken;
- b. ze brengen nieuwe aanbevelingen naar voren teneinde de nieuwe Europese en internationale verbintenissen na te komen (besluiten van de EU-Milieuraad van juni en december 2011, Doelstellingen van Aichi, andere belangrijke multilaterale verbintenissen);
- c. ze stellen nieuwe maatregelen van België voor die uitdrukking geven aan eigen beleidsprioriteiten of waarover op Europees niveau geen overeenstemming bestaat.

## • Geldigheidsduur, formaat

De NBS biedt een kader voor het te volgen beleid en voor de verder te ontwikkelen acties in de actieplannen van de gewesten en de federale overheid, en baseert zich daarbij op het Europese en internationale kader. De huidige doelstellingen blijven in hun geheel geldig tot in 2016 en later voor de meeste, met name omdat het merendeel nog niet volledig uitgevoerd is. Een pragmatische aanpak voor het actualiseren van de NBS zal erin bestaan de geldigheidsduur ervan met vier jaar uit te breiden tot in 2020, krachtens de verbintenissen die aangegaan zijn in Nagoya (Doelstellingen van Aichi) en de EU-biodiversiteitsstrategie met horizon 2020. Op die manier kunnen de timing van de nationale doelstellingen, van de acties voor de uitvoering en van de evaluatieverslagen gesynchroniseerd worden met hetgeen gevraagd is door het VBD en de Europese Commissie. De Interministeriële Conferentie Leefmilieu van 30 maart 2012 heeft in die zin een mandaat verleend.

In de bijgewerkte NBS voor de periode 2013-2020 zal de nadruk op de essentie gelegd worden, dit wil zeggen op de wijzigingen aan de NBS 2006-2016, de nieuwe beleidsprioriteiten en de voorgestelde maatregelen. Dit zal in een brochure van een twintigtal pagina's worden gegoten, in digitale versie, die online toegankelijk zal zijn in vier talen (NL-FR-DE-EN), met technische inlichtingen over de voorgestelde doelstellingen en maatregelen (redactionele stijl vergelijkbaar met de NBS 2006-2016, die ook in PDF beschikbaar is). In dit stadium lijkt het niet noodzakelijk om gedrukte exemplaren van het document te voorzien.

Deze actualisering zou gepaard moeten gaan met een folder die opgesteld is in een voor het publiek toegankelijke taal en waarin verwijzingen opgenomen zijn naar de belangrijkste documenten en de adressen van de bevoegde federale en gewestelijke aanspreekpunten. Deze folder zal op grote schaal verspreid worden in vier talen (NL-FR-DE-EN).

## • Algemene doelstelling, strategische en operationele doelstellingen van de NBS

De algemene doelstelling van de NBS bestond erin op nationaal en internationaal vlak bij te dragen tot het realiseren van het Europese doel om de achteruitgang van de biodiversiteit een halt toe te roepen tegen 2010. Aangezien de deadline verstreken is, moet men zich nu aanpassen aan de mondiale en Europese doelstellingen met horizon 2020 en een nieuwe algemene doelstelling formuleren. De goedkeuring van een visie en een opdracht voor de NBS zou aansluitend overwogen kunnen worden, zoals dat het geval is in het Strategisch Plan van het VBD en bij de EU-strategie.

De 15 strategische doelstellingen van de NBS zijn zeer uitgebreid en omvatten nog steeds het geheel aan doelstellingen die nodig zijn om het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen. De middelen om dat te bereiken, met name via de operationele doelstellingen die worden voorgesteld, vereisen een actualisering en aanvullingen.

De onderstaande aandachtspunten moeten onderzocht worden, waarbij men ervoor moet zorgen dat de formulering van de operationele doelstellingen zoveel mogelijk « SMART » is (Specifiek, Meetbaar, Ambitieuw, Realistisch en Tijdsgebonden). De goedkeuring van becijferde doelstellingen, zoals voorgesteld in het Strategisch Plan van het VBD 2011-2020, is relevant voor een op indicatoren gebaseerde evaluatie van de uitvoering en van de resultaten.

## BEHEER EN HERSTEL

Het behoud van de biodiversiteit moet worden ondersteund via maatregelen met het oog op een duurzaam gebruik van diens onderdelen in alle sectoren evenals met het oog op een geschikt beheer van beschermde gebieden en het herstel van reeds beschadigde habitats.

Er moeten dringend maatregelen genomen worden om het mariene milieu te beschermen, om het behoud van de visvoorraden te verzekeren en om overbevissing tegen te gaan. De impact van de visvangst op de voorraden, de soorten en de ecosystemen moet binnen veilige ecologische grenzen blijven (doelstelling 6 van Aichi, doelstelling 4 van de EU-strategie).

Doelstelling 15 van Aichi en doelstelling 2 van de EU-strategie voorzien het herstel van minstens 15% van de beschadigde ecosystemen. Er zal moeten worden onderzocht of die doelstellingen op Belgisch niveau door de gewesten gehaald kunnen worden. Dit concept wordt door de EU naar voor geschoven in haar Strategie 2020 en in de toekomstige Europese strategie over groene infrastructuur.

## INVASIEVE UITHEEMSE SOORTEN

Sinds 2007 zijn er gezamenlijke acties opgezet om de risico's van invasieve uitheemse soorten beter in de hand te hebben. Wat de bestrijding van invasieve soorten betreft, is er nog steeds geen coherente aanpak waarbij biodiversiteit en gezondheid van mensen, dieren en planten samen in aanmerking worden genomen. Een dergelijke aanpak zou onder andere gestalte kunnen krijgen via de ontwikkeling van een nationaal kader voor coördinatie en samenwerking (federale overheid en gewesten) dat prioritair gericht is op de uitwerking van een coherent nationaal stelsel voor invasieve uitheemse soorten die schade kunnen toebrengen aan de biodiversiteit. Doelstelling 9 van Aichi voorziet een identificatie en een indeling volgens prioriteit van de invasieve uitheemse soorten en van hun introductiewegen, alsook de uitroeiing of de controle van de prioritaire soorten en de invoering van maatregelen om de toegangsroutes te beheren, teneinde de introductie en de vestiging van die soorten te verhinderen.

## GENETISCH GEMODIFICEERDE ORGANISMEN

Uit de tussentijdse stand van zaken van de NBS blijkt dat de bestaande netwerken voor milieumonitoring aangepast moeten worden om een gepaste algemene monitoring van GGO's, nadat ze op de markt gebracht zijn, te garanderen. Het evaluatiesysteem van de risico's moet worden versterkt en aangepast. Sommige mogelijke impacten van GGO's moeten ook beter onderzocht worden, bijvoorbeeld om rekening te houden met de verbanden tussen die evaluaties en de doelstellingen van Aichi, met name de doelstelling inzake het behoud van de genetische diversiteit van de geteelde variëteiten en de landbouwhuisdieren. Bovendien promoot België nog onvoldoende de integratie van bioveiligheid in de ontwikkelingsplannen van zijn partnerlanden.

## GENETISCHE HULPBRONNEN VOOR VOEDING EN LANDBOUW

Doelstelling 13 van Aichi beoogt de instandhouding van de genetische diversiteit van geteelde planten, landbouwhuisdieren, huisdieren en dieren afkomstig van wilde variëteiten, met inbegrip van die van andere soorten met een sociaaleconomische of culturele waarde. Deze doelstelling voorziet de uitwerking en de invoering van strategieën om hun genetische diversiteit te beschermen. Ondanks gerichte, internationaal bejubelde initiatieven met het oog op behoud beschikt België nog niet over een geïntegreerde strategie om de initiatieven voor ex situ instandhouding van de genetische hulpbronnen van geteelde planten, landbouwhuisdieren en huisdieren beter op elkaar af te stemmen. Er dient rekening gehouden te worden met de door de FAO overgemaakte aanbevelingen betreffende de herziening van de nationale strategieën voor biodiversiteit.

## PROTOCOL VAN NAGOYA INZAKE ABS

Doelstelling 16 van het Strategisch Plan van het VBD verbindt de partijen ertoe dat tegen 2015 het Protocol van Nagoya over de toegang tot genetische hulpbronnen en de eerlijke en billijke verdeling van de baten die voortvloeien uit het gebruik ervan in werking is getreden en operationeel is, overeenkomstig de nationale wetgeving. Doelstelling 6 van de NBS zal in deze context herzien moeten worden.

## DELEN EN OVERDRAGEN VAN KENNIS

België zal zijn steentje moeten bijdragen tot de werkzaamheden omtrent het nieuwe intergouvernamenteel wetenschappelijk-politiek platform inzake biodiversiteit en ecosysteemdiensten (IPBES). Het zal met name belangrijk zijn om de kennis en het genereren van gegevens op het kruispunt van onderwerpen als Biodiversiteit-Klimaat-Bossen-Ontwikkeling (ICL van 30-03-2012) te versterken door alle actoren, instellingen en beleidsverantwoordelijken die te maken hebben met leefmilieu, ontwikkeling en wetenschap op een gezamenlijke manier te betrekken. België beschikt over grote hoeveelheden wetenschappelijk materiaal (archieven, observatiegegevens op het werkveld, verzamelingen specimens van dieren, planten en micro-organismen) die onder andere betrekking hebben op de biodiversiteit en de ecosystemen van ontwikkelingslanden. Die gegevens, de kennis en de expertise van de Belgische onderzoekers en de technologieën die zij gebruiken, kunnen gedeeld en benut worden om de landen van het zuiden te helpen bij het behalen van de doelstellingen van Aichi (doelstelling 19 van Aichi).

## BEPERKING VAN DE NEFASTE STIMULI

De NBS bevordert het creëren van economische, fiscale en financiële instrumenten voor de biodiversiteit (inclusief voor de privésector). Overeenkomstig doelstelling 3 van Aichi en doelstelling 6 (actie 17c) van de EU-strategie zouden stimuli en toelagen die nefast zijn voor de biodiversiteit tegen 2020 weggewerkt, beperkt of herzien moeten worden.

## INTEGRATIE VAN DE WAARDE VAN DE BIODIVERSITEIT

De nood aan evaluatie van de sociaaleconomische waarde van de biodiversiteit en van de door ecosystemen geleverde diensten maakt het voorwerp uit van een operationele doelstelling en er zijn al verschillende onderzoeksactiviteiten opgezet. De inspanningen moeten worden voortgezet, met de bedoeling om tegen 2020 de biodiversiteitswaarden te integreren in de nationale en lokale planningsprocessen en strategieën voor ontwikkeling, en ze op te nemen in de nationale rekeningen, indien van toepassing, en in de rapportagesystemen (doelstelling 2 van Aichi, doelstelling 2 actie 5 van de EU-strategie). Bij de herziening van de NBS zal onderzocht moeten worden hoe België te werk wil gaan om die weg in te slaan met een gezamenlijke aanpak (federaal niveau, gewesten en gemeenschappen) en om de aanbevelingen van de TEEB-verslagen in België concreet vorm te geven, met name door de initiatieven naar de markt toe en de omkadering ervan

(complementariteit door het federale niveau, aan hetgeen de Gewesten doen) te versterken, zoals de ICL van 30-03-2012 dit preciseert. Een passende waardering van de ecosystemische diensten en goederen zal een versterking van de interdisciplinaire uitwisseling van expertise vereisen.

#### COMPENSATIEPRINCIPE

De NBS voorziet in haar richtlijnen die de uitvoering moeten sturen dat indien een plan of project, ondanks een negatieve evaluatie van de gevolgen voor de biodiversiteit en bij gebrek aan alternatieve oplossingen, om dwingende redenen toch moet worden uitgevoerd, de overheid alle nodige compensatiemaatregelen zou moeten treffen om ervoor te zorgen dat er geen nettoverlies aan biodiversiteit is. De Europese Strategie voorziet ook om deze mogelijkheid voor compensatie van biodiversiteit aan te wenden als middel om elk nettoverlies aan biodiversiteit te voorkomen. België zal nauw toezien op de werkzaamheden die de Raad gevraagd heeft aan de Commissie om dat principe en de reikwijdte ervan duidelijk te definiëren, te kijken hoe het geoperationaliseerd kan worden hoe het kan worden opgevolgd in het kader van de gezamenlijke uitvoering van de EU-strategie.

#### VOORGESTELDE NIEUWE MAATREGELEN VOOR HERZIENING

Alle hierboven voorgestelde maatregelen in het kader van de herziening van de NBS vloeien voort uit de conclusies van de stand van zaken van de NBS en uit de internationale verbintenissen van België. Niettemin zouden de resultaten van de openbare raadpleging nieuwe onderwerpen aan het licht kunnen brengen die zich dan kunnen uiten in specifieke doelstellingen voor België. We merken op dat de NBS 2006-2016 zeer uitgebreid is en zich nog altijd van het VBD en de EU onderscheidt.

- **Uitvoering, opvolging, evaluatie en steunmechanismen**

Uit de resultaten van de tussentijdse stand van zaken blijkt dat het hoofdstuk over de uitvoering en de opvolging van de strategie nog moet worden versterkt teneinde de toepassing van de NBS, de opvolging ervan en de evaluatie van de resultaten te verbeteren. De hoofdstukken V en VII van het Strategisch Plan van het VBD en de overeenkomstige hoofdstukken in de Europese strategie voor biodiversiteit zijn veel meer uitgewerkt. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar de partnerschappen met de actoren, het vrijmaken van (financiële) middelen en de instrumenten die de uitvoering van de NBS kunnen ondersteunen. Verder is er in de NBS geen duidelijkheid over de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van diens doelstellingen. Dat zou bij de herziening verduidelijkt kunnen worden.

Het instrument van het uitwisselingsweb (nationaal CHM) zou beter moeten worden aangewend om toegang te verlenen tot de vereiste informatie, expertise en ervaring om de uitvoering te vergemakkelijken en bij te dragen tot de opvolging van de nationale strategie. Dat wordt door het Strategisch Plan van het VBD gevraagd tegen 2020. Bovendien was het bij gebrek, tot op heden, aan indicatoren voor de opvolging van de NBS niet mogelijk om de doeltreffendheid van de tot 2011 getroffen maatregelen nauwgezet te evalueren. Er moeten ook nog een methodologie en gezamenlijke instrumenten op nationaal niveau vastgelegd worden voor de identificatie en de geïntegreerde monitoring van de toestand van de biodiversiteit, voornamelijk op het terrestrische niveau, waar elk beleidsniveau zijn eigen methode heeft. Wat de mariene gebieden betreft, zijn de gebruikte indicatoren momenteel verbonden aan de doelstellingen van de Europese Mariene Strategie. Doordat de gewesten en de federale overheid steeds meer gebruik maken van de op het niveau van het VBD en de EU ontwikkelde indicatoren voor biodiversiteit, wordt het samenbrengen van gegevens over biodiversiteit op nationaal niveau gelukkig vergemakkelijkt.

De betrokken actoren en sectoren zouden meer betrokken moeten worden bij de uitvoering van de NBS, teneinde bij te dragen tot een betere sectorale integratie van de biodiversiteit en tot eeniederders medewerking aan de uitvoering van de doelstellingen ervan (Doelstelling 4 van Aichi). Te verkennen mogelijkheden zijn: gerichte informatieverstrekking aan de sectoren en de verschillende soorten actoren, opleidingen op maat, het ter beschikking stellen van instrumenten voor de integratie van de biodiversiteit, vrijwillige partenariaten. De verenigingen van ondernemingen waarvan de activiteiten een rechtstreekse of onrechtstreekse invloed hebben op de biodiversiteit moeten worden betrokken bij de verdere uitvoering van de NBS en bij het overleg om de strategie te doen evolueren, onder andere met het oog op de ratificatie van het Protocol van Nagoya.

Men is er zich bewust van dat als men wil dat alle actoren die betrokken zijn bij de uitvoering van de NBS, zich die strategie eigen maken, dit moet gebeuren via een grotere betrokkenheid van de samenleving en de private actoren, en daarom moeten zij zo vroeg mogelijk betrokken worden bij het proces voor de update van de NBS in 2012. Een openbare raadpleging vóór de herziening van de NBS en een dialoog met de stakeholders zijn voorzien.

Teneinde ervoor te zorgen dat biodiversiteit steeds meer in aanmerking wordt genomen in het beleid en doeltreffend geïntegreerd wordt om de nieuwe doelstellingen van het Verdrag inzake biologische diversiteit (Doelstellingen van Aichi) en van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020 te halen, moet worden toegezien op een goede coherentie en coördinatie van het beleid op de verschillende federale en gewestelijke niveaus, moeten transparantie en participatie verhoogd worden, en moeten de nodige middelen ter beschikking gesteld worden, door met name op een vernieuwende wijze middelen vrij te maken, inclusief instrumenten die op de markt gebaseerd zijn. Er zouden richtlijnen moeten worden uitgewerkt om biodiversiteit te integreren in het sectorale sociale en economische beleid.

Contactpersoon voor de aanbevelingen voor het actualiseren van de NBB:

Marianne Schlessen  
KBIN - Nationaal knooppunt biodiversiteit  
Rue Vautierstraat 29 - 1000 Brussel  
Tel. 02 627 45 25; Fax 02 627 41 41  
E-mail [cbd-nfp@naturalsciences.be](mailto:cbd-nfp@naturalsciences.be)